

„Studia Pastoralne” 2005, nr 1, s. 291–305

„Polska muzyka religijna – między epokami i kulturami”

Konferencja Muzykologiczna

(Cieszyn 18 listopada 2003)

Katedra Kompozycji i Teorii Muzyki przy Instytucie Muzyki Filii Uniwersytetu Śląskiego w Cieszynie w zakresie swoich badań naukowych coraz chętniej sięga do problematyki muzyki religijnej. Po udanej ubiegłorocznej sesji pt. „Pieśń religijna na Śląsku. Stan zachowania i funkcje w kulturze” ponownie podjęto naukowe rozważania o zbliżonej tematyce, ale tym razem o znacznie szerszym zasięgu, zarówno w przestrzeni jak i w czasie.

Dnia 18 listopada 2003 roku w ramach tej samej katedry muzycznej i muzykologicznej odbyła się interesująca konferencja naukowa o charakterze ogólnopolskim pt. „Polska muzyka religijna – między epokami i kulturami”, na której prelekcje wygłosili przedstawiciele różnych ośrodków muzykologicznych. Bezpośrednio za zorganizowanie całej konferencji były odpowiedzialne dwie osoby związane dydaktyką i pracą naukową z uczelnią cieszyńską: prof. dr hab. Krystyna Turek i dr Bogumiła Mika z Cieszyna. Uroczystego otwarcia dokonała prof. dr hab. Halina Rusek, prorektor Uniwersytetu Śląskiego ds. Filii w Cieszynie, natomiast doc. Janusz Seligman, prodziekan ds. Artystycznych, Naukowych i Współpracy Zagranicznej Wydziału Artystycznego Filii UŚ swoim wystąpieniem wprowadził uczestników bezpośrednio w tematykę podjętych zagadnień.

Konferencja została podzielona na dwa bloki sesyjne o odpowiednim ukierunkowaniu tematycznym. Pierwsza sesja była prowadzona przez prof. dr hab. Krystynę Turek, a zainicjowała ją prof. dr hab. Walentyna Węgrzyn-Klisowska z Warszawy wygłaszając referat na temat: „Repertuar czeski i niemiecki w polskich kancjonałach ewangelickich w XVII wieku”. W swym wystąpieniu autorka ukazała prężne ośrodki wydawnicze śląskie i pomorskie, promieniujące na inne tereny, a także ekumeniczny wymiar ewangelickich kancjonałów tego czasu. Następnie ks. prof. dr hab. Tadeusz Przybylski z Krakowa omówił zagadnienie dotyczące „Polskiej muzyki kościelnej z przełomu XVIII i XIX wieku do początku XX wieku”. Prelegent w swej wypowiedzi

dzi podkreślił ścieranie się w muzyce kościelnej dwóch nurtów – jej zeświecczenia, a zarazem jej odnowy, a na tym tle ukazał ważny udział muzyki polskiej tego czasu. Kolejny wykład dr Aleksandry Patalas z Krakowa: „Muzyka religijna Asprilla Paccellego w repertuarze kapeli Zygmunta III” przeniósł uczestników sesji we wcześniejszą epokę, ukazując wpływ włoskiego kompozytora na kształtowanie oblicza muzyki na zamku wawelskim, gdzie królewska kapela prezentowała w owym czasie wysoki europejski poziom artystyczny. Specyficzne cechy „Pasji chorałowej na Spiszu” to kolejne zagadnienie, które w swoim wykładzie, ciekawie ilustrowanym przykładami muzycznymi, przedstawił prof. dr hab. Piotr Dahlig z Warszawy.

„Twórcy pieśni kościelnych na Górnym Śląsku w XX wieku – w oparciu o repertuar śpiewnika archidiecezji katowickiej” – to tytuł następnego referatu. Prelegent – niżej podpisany – starał się szerzej przybliżyć zwłaszcza trzech kompozytorów, zarazem redaktorów wydanego w latach sześćdziesiątych minionego wieku „Chorału Śląskiego” – Romana Dwornika, Józefa Jakaca i ks. prof. Romualda Raka, którzy przyczynili się do wzbogacenia twórczości pieśniowej na Śląsku. W kolejnym wykładzie zatytułowanym: „Pieśni a piosenki religijne” ks. prof. dr hab. Stanisław Ziemiański, jezuita z Krakowa, ukazywał napięcie między tradycją a nowoczesnością, *sacrum a profanum*, istniejące we współczesnej muzyce kościelnej. Trzeba zaznaczyć, że prelegent jest autorem licznych zbiorów pieśni kościelnych, mógł zatem dzielić się bogatym własnym doświadczeniem kompozytorskim i ukazać istotne różnice w samych konstrukcjach formalnych pieśni i piosenek rytmicznych. Bogatą w treści sesję przedpołudniową zamykał wykład ks. dr Wiesława Hudka z Katowic: „Muzyka liturgiczna w sanktuarium piekarskim 1925–2000”. Autor cenne wyniki swoich wszechstronnych badań liturgiczno-muzycznych przedstawił w formie tryptyku, obejmującego założenia teoretyczne, faktyczną praktykę wykonawczą oraz ludzi, którzy swą działalnością muzyczną wpisali się na trwałe w historię sanktuarium piekarskiego.

Przerwa obiadowa stała się jednocześnie okazją do pożytecznej i ubogacającej wymiany zdań, a także nawiązania bliższych kontaktów koleżeńskich między przedstawicielami różnych ośrodków muzykologicznych.

Drugi blok sesyjny poprowadziła prof. dr hab. Jolanta Szulakowska-Kulawik, a rozpoczęła go swoim wystąpieniem prof. dr hab. Krystyna Turek z Cieszyna, podejmując temat: „Polska pieśń nabożna na Górnym Śląsku w ocenie Jana Kudery”. Jako podstawę źródłową posłużyło autorce dziełko ks. Kudery o tym samym tytule, wydane w Bytomiu w 1911 roku, jako niezwykle interesujący obraz i zarazem ocena stanu polskiej pieśni na Śląsku w tamtym okresie. Autorka podkreśliła wartość historyczną omawianej publikacji, jej walory odkrywcze i nowatorskie. Następnie prof. dr hab. Jadwiga Uchyła-Zroski z Cieszyna scharakteryzowała muzykę w tekstach literackich „Jasełek” w wykładzie o takim samym tytule. Wkomponowany w tło historycznego rozwoju jasełek wykład ten został zilustrowany nagraniem

filmowym pięknej jasełkowej inscenizacji w wykonaniu Zespołu Teatralnego Parafii św. Elżbiety w Cieszynie, prowadzonego od lat z dużym powodzeniem przez s. Jadwigę Wyrozumską ze Zgromadzenia Sióstr św. Elżbiety. W kolejnym odczycie, noszącym tytuł: „Religijna muzyka pozaliturgiczna współczesnych kompozytorów śląskich”, prof. dr hab. Jolanta Szulakowska-Kulawik z Cieszyna uwrażliwiła uczestników sesji na problem istoty muzycznego *sacrum*, jako wartości nadestetycznej, ukazując to zagadnienie w oparciu o analizy wybranych utworów. Tematykę religijnej twórczości śląskich kompozytorów kontynuowały dwie dalsze prelegentki z Cieszyna: mgr Anna Kochańska i dr Bogumiła Mika. W pierwszym wykładzie zatytułowanym „«Bogurodzica» w twórczości śląskich kompozytorów” autorka wnikliwie scharakteryzowała zwłaszcza dwa utwory o wyraźnych inspiracjach motywami najstarszej naszej pieśni: *Evocatio* Józefa Świdra z 1980 roku i *Preambulum* Ryszarda Gabryśa z 1982 roku. Kolejny interesujący, współczesny temat podjęła dr Bogumiła Mika w wykładzie: „«Psalmy» Edwarda Bogusławskiego”, w którym przedstawiła cykl dziesięciu utworów na chór a cappella, opracowanych w latach 1997–98, w oparciu o polski tekst *Psalterza* bliżej nieznanego przekładu, a nawiązujących swą formą do śpiewów antyfonalnych i responsoryjnych. W ostatnim wystąpieniu mgr Dorota Susuł z Krakowa omówiła „Twórczość religijną w ramach «12 Dni Kompozytorów Krakowskich 'Confiteor'»”. Ten festiwal współczesnych twórców muzyki religijnej został zainicjowany w 1990 roku i był często okazją do zaprezentowania bogatej twórczości np. Łuciuka, Bujarskiego, Kaszyckiego, Schaeffera i innych. W doborze repertuarowym zaznaczyła się dominacja muzyki chóralnej a cappella i utworów organowych.

Artystycznym dopełnieniem konferencji stał się recital gitarowy adiunkta Tomasa Spalińskiego.

W kularowej dyskusji podsumowującej sesję zgodnie uznano sensowność tego typu naukowych spotkań. Wnoszą one niewątpliwy impuls do dalszych twórczych poszukiwań, a podjęta tematyka muzyki religijnej stanowi zagadnienie wciąż niezwykle interesujące i odkrywcze.

Z uznaniem wyrażano się także o sprawnej organizacji całej konferencji, stworzeniu ciepłego, życzliwego klimatu, doceniając przy tym zwłaszcza troskę organizatorów o właściwy pod względem merytorycznym poziom naukowy. Wypada wyrazić życzenie, by wygłoszone referaty doczekały się rychłego opublikowania w ramach posesyjnych materiałów naukowych.

Ks. Antoni Reginek